

List izhaja vsak petek

In velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrta leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravila v nunskih ulicah v tiskarno Karol Malting-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natiane, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat 15 soldov.

Mnenje poljskega katoliškega učenjaka o Rusih in Poljakih.

(Izv. dopis.)

Pisatelj teh vrstic je bil svoje dni velik čestitelj vseslovanstva ter je v obče še dandanašnji. Ptujski časniki razpravljajo slovansko vprašanje posebno ono junaške Bosne in Hercegovine ne ravno v prid Slovanov, teh v bogih mnogostoletnih trpinov pod neusmiljenim polomescem preroka Mahometa. Tembolj pa se nam je ozirati na skupnost slovansko, t. j. saj z onimi, s katerimi smo v naj bližje zvezi, t. j. s Hrvati in Srbi, kateri nas ob meji potujčevanja varujejo. Gotovo največa nesreča za Slovanstvo je, da jih je dobre tri četrtinke pravoslavne vere, kar je bilo tudi vzrok, da, ko so Jugoslovani, Srbi in Bulgari odpadli od Rima, so se po svojih maloučenih popih pogreznili v nesrečno razkolništvo. Zato tudi niso mogli o dobi podjarmljenja okoli 1300—1500 po Kr. nobene zdatne pomoči od zapadnih katoličanov proti Osmanom pričakovati. Ko bi bili Jugoslovani ostali v zvezi z Rimom, bi bili po značaju istega časa dobivali tudi zdatno pomoč proti Turkom, pa njih vodjem je bolj v gajalo geslo: rajše zveza s Turki kot katoliškim Rimom! Sad tega nesrečnega razkolništva v veri je neprenesljivo robstvo, ktero žuli že nad 400 let vboge kristjane in jih bode še na dalje, dokler se že vse trohnelo turško carstvo ne razruši. Da pa katoliško slovensko ljudstvo močno simpatizuje z sedajnimi, večidel razkolniškimi vporniki, ter jim zdatne pomoči pošilja, to je veselo slišati, ker spričuje, da med njimi

in nami se tolikanj v tej njih stiski ne povdarja razlika v veri, ker med njimi se pogreša večidel le zveza z Rimom. Med njimi in nami ni ravno trdnega zida, marveč le palčevina nas loči, med tem, ko loči katoličane in protestante vseh baž močen zid vsled krivoverstva poslednjih. Poleg te nesreče, da nismo Slovani edini v veri, prihaja še ta, da razkolniki, kjer so v moči, siloma tirajo katoličane v razkolništvo, kakor vidimo to na Ruskem-Poljskem. Da krvoločni Turki kristjane na vsak mogočen način zatirajo, temu se ni čuditi, ker jim isti koran tako veva, ali da razkolniški Rusi nesrečne Poljake svoje sorodne brate, posebno od 1831. leta sem, (hočem reči njih vlada) na tak grozovit način njih vero in narodnost zatirajo, to je silno. Te dni sem prišel po naključju v dotiko z nekim poljskim profesorjem prava, ki je skoz Gorico v Florencu zarad zdravja potoval. On je doma iz Ruske-Poljske blizo Varšave, pa v službi na poljski univerzi v Kr. po imenu L.....cz. Ta mi je pripovedoval reči, ktere bi se neverjetne dozdevale, ako bi jih časniki ne potrdili, kako namreč Rusi vero in narodnost Poljakom siloma ropajo. Katoliške cerkve izdajajo razkolniškimi popom, in če ne gre to z lepo, pomaga pa knutna sila.

(Konec prih.)

DOPISI.

Čepovan, 15. novembra. Še le tri leta je preteklo, kar se je pri nas začela redna šola, pa uže je očividni njeni sad.

ki je svoje otroke znala lepó učiti in vaditi v pobožnosti, takó da Matevžek tudi potem v svojih letih, do poslednjega dneva svojega življenja je ni mogel nikoli pozabiti. Priča temu je sonet „Na grobu matere“, ki se takó le glasi:

Tu zdolj, pod komej znato še gomilo,
Trohniš mi, ljuba mat'! prezgodaj vzeta;
Prešle so štirkokrat desetere leta,
Pa še te ni sercé mi pozabilo!
Koljkrát že o misli se mi okó solzfio:
Kak bila si za blagor moj uneta;
Ti b'la si mati — Bog ti plati, Meta!
O de bi mnogo taci mater bilo!
V keršanski reji otrók zaklade prave
Si jim spravljala v doto, varno uime,
Ki sreče edino prave je rodnica.
Kaj vsa modróst je vaša, učene glave?
Do serca tak ne gre, se ga ne prime:
Pobožna mati je naj bolji učnica!

In večkrat je pravil, da je velik dolžnik svoji materi za pobožnost in nježno občutljivost za vse Božje in sveto, ki mu jo je bila v mlado srce zasadila. — Oče njegov, Valentin ali Balantin, kakor mu na domu sploh pravijo, je bil

Mladež je dobila veselje do učenja, i tudi stariši sprevidajo, da otroci ne hodijo v šolo po prazen nič, ter je vedno raji pošiljajo. Ni pa še zadosti, da se otroci v šoli kaj nauče, pa šolo zapustivši tudi odlože vse bukve; treba, da tudi poznejše radi vzamejo bukve v roko, ter se uče kaj koristnega. To dobro vedé, si je naš marljivi učitelj mnogo prizadjal za ustanovitev šolske knjižnice, da bi mladini, ko šoli odrase, še dajala dušne hrane.

Letos, ob začetku četrtega šolskega leta šteje šolska knjižnica uže blizo 100 vezkov raznega berila, kar je gotovo prav dosti za tako mlado šolo v revnem gorskem kraju. Tudi je šola prav dobro oskrbljena z vsemi potrebnimi učnimi pripomočki.

Zato pa se mora dati javna zahvala blagorodnemu gospodu okrajnemu šolskemu nadzorniku Fr. Vodopivec-u, ki ni samo skrbel za učne pripomočke, ampak je tudi za našo šolsko knjižnico nam blagovoljno pridobil od slavnega e. k. okrajnega šolskega sveta vse dosedanje knjige družbe sv. Mohora. Ravno tako javno zahvalo izreka g. Štef Šuligoju, sinu tukajšnega posetnika i trgovca, da je omenjeni knjižnici podaril nad 30 vezkov raznih knjig

krajni šolski svet,

Iz Krasa gorenjega, 16. nov. Delo pri isterski železnici vrlo napreduje; že so postavili šine po mnogih krajih v Istri a tudi na Krasu, zdaj je 60 mož vojakov pionirjev v Rodiku, ki opravljajo to delo. Prav je, da se v mirnem času vojaki vporabljajo za gradjenje pri železnicah. K letu meseca avgusta bo neki že hlapon derketal iz Divače v Polo. Bomo videli.

Po mnogih krajih v Istri in po Krasu je

pa mož dokaj zgovoren in veseljak, pa vselej pošten, in po njem je menda tudi Matevž podedoval tisto svojo znano zgovornost, in posebno zabavljivost, ki ga je v celem življenji noter do zadnje ure vedno spremljevala in odlikovala. Toda pustimo, naj sam od tega govori. V začetem, pa ne dovršenem sestavku „Moj življenjepis“ pravi takó le:

Krajnska vas Černiverh nad Idrijo me je rodila
V selici Trebče, četert ure od cerkvene vasi,
Leta osemnajst sto in šest me Matevža kerstila,
Klical domá se Hladnik, ptuje pa mi Hladnik veli.
Kakor deleč spomin mi sega v detinske leta,
Mólit' učila me mat', pónat' učila Boga.
Vse pa tak jasno, serčno učila preblaga je Meta,
De se od luči je luč, serčice vnel' od sercá.
Nikdar ni mali „Matevžk“ pred kósil, južnal,
večerjal,

Dokler ni vsega po verst' zmolil, kar bil je učén.
Duša napasi se pred, potem se bo živež odmerjal
Tudi za lačno teló! — bil potem red je deljen.
Tak je, kmetica le, učila z besedo, z izgledam,
Tako pa seme tud ne pada na jalove tla.

V drugem enakem poskusu svoje autogra-

LISTEK.

MATEVŽ HLADNIK.*)

(Življenjepisne črtice.)

Rojen je bil Matevž Hladnik dne 30. avgusta 1806. v Trebčah,**) vasici, ki šteje samo devet hiš, četrta ure od Črnovrha. Zató se je rajni tudi navadno podpisoval na svojih sestavkih „Trebški“ ali „Trebčanin.“

Starši njegovi so bili: Hladnik Valentin rojen 5. febr. 1786, poročen 25. majnika 1803. z Marjeto ali Meto Cigole-tovko. Mati, rojena 11. julija 1783, mu je uže 4. marča 1818 umrla, tadaj, ko je naš Matevž imel še le dvanajst let. Bila pa je mati njegova bolj tiha, pobožna žena,

*) Ta sestavek leta 1865 spisan, namenjen je bil za „Drobtinice“, ker pa takrat ni mogel na svetlo, zato podamo tu važnejše dogodke iz obširnega rokopisa.

***) V sestavku, ki ga v rokopisu hranim, in ima naslov „Trebče ali Trepče?“ pravi: Trebče so majhne; iz Trebče do Črnovrha je komej četrta ure; v Trebčah je le devet hiš.“

bila letos otroška zavratna bolezen angina, ali kakor ji še pravijo doktorji difteritis. Hudo je razsajala v Rodiku, kjer je od 20. septembra do sedaj vmrlo 21 otrok, med temi več ko polovica učencev i učenk za šolo sposobnih. V enej hiši jih je 5 vmrlo a v dveh po 4, tako da je v treh družinah 13 otrok vmrlo. Ljudje so poskušali eno in drugo, pa nič nij pomagalo. Neki so pravili gorkota stori dobro, drugi nasprotno trdijo, da mrzlota ozdravi. Mnogo teh otrok nij bolezen le okoli grla oklenila, nego jim je tudi v noge prestopila. Kaj res nij zdravila za tako kužno bolezen?

Šole nimamo še, pa se tudi ne bi smela držati dokler ne zgine grlena bol. Učiteljev pomanjkuje, kakor duhovnov. Ker je šel prejšnji vrli učitelj A. Klanjšček na Štajersko v Ljutomer, se je služba učiteljska v Rodiku razpisala, pa nijeden se nij oglasil. Sedaj je že polovica novembra, pa nij nič slišati, kaj misli storiti c. k. okrajno šolsko svetovalstvo v Sezani. Isto tako je popustil učitelj na Barki i Vatovljah res težavno službo popotnega učitelja, pa to mesto nij še razpisano, a ljudje nič kaj ne marajo za svetne učitelje, povsod bi raji videli duhovnike v šoli. Tudi naši novi škofje priporočajo srčno duhovnikom šolo, pa ti se ne morejo zavziniti za njo, dokler tam pred škotskimi vratmi na Dunaji stavljajo predloge, ki hočejo še v onih krajih odpraviti duhovnike iz šol, kjer so do sedaj najbolj uspešno delali na pr. na Tirolskem

V kaplaniji Klanškej (Klanc, dehantija Dolina) so tatje pri sakristiji vdrli v cerkev preteklo saboto (13. t. m.) ter odnesli kar je bilo v cerkvi kaj vrednega, sreberno žlico za krst, posodici sv. olja, dva svečnika, ves kinč podobe Matere Božje, ves vosek, kar so ga v cerkvi dobili. Pa so menda bili kakšni domači, ker vendar se niso predrznili vlomiti tabernakel i vzeti srebern ciborij, kajti drugod se sliši, da v cerkvah najpred vzamejo dragocenost v tabernaklu. Bog se smiluj!

Iz Cerkljanskega, 4. nov. — (Dalmatinova biblija — stopniški marmor — rudniki — ceste.) — Kot otrok sem če-

nje, ki pa tudi ni dodelan, piše od svojega očeta:

Oče m' je bil Balantin, veseljak, pa poštena dušica, Mati pa Meta vsa bolj resna, pobožna je b'la.

In v sonetu, kteremu je naslov „Kaj?“ takó-le piše:

Moj oča bister um, al' mati blaga
Sercé je blaženo v svoj dar dobila;
Vesela v njem živost, poštenost draga, —
Al' v nji pobožnost živa se svetila.

Darove te sta, mesti druj'ga blaga,
Za doto v mé po kervi zaplodila;
Vedrost očetova m' je luč in snaga,
Pobožnost materna — vodnica bila.*)

Takó, kar meni misli, djanj vodilo,
Bilo m' je tudi za početja tuje —
V presojevanji cene njih — merrlo.

Po tem zaslugi vnema slavo pela,
Kar b'lo nerodno, napčno, al' še huje,
Tem' graja je zaslužena gromela.

(Dalje prih.)

*) „Pa lastna hvala“, pravijo, „smerdi“;
Se vé, če djanje je ne poterdi!
Kdor um imaš, po tem, kar pišem, sodi,
To pórok ti resnice ali hvaste bodi.

stokrat slišal pripovedovati o nekih „starih, mašnih bukvah“, ki so kot velika posebnost i znamenitost po Cirknem cirkulirale. Pozneje sem se spomnil teh knjig i prišedši iz Goriških šol na počitnice, sem radoveden po njih popraševal. Mislil sem si, da vplenim kak čarodejen „Kalamon“ — a še bolje sem se začudil videč, da sem našel dragocen ostanek naše protestantovske slovstvene dobe Dalmatinovo biblijo.

Knjiga sicer ni imela naslova, tudi ne onih interesantnih predgovorov na Kranjske stanovce i Slovence, predgovorov „čez vso sveto biblio i čez stari testament“, niti „regištara“ — ali po jeziku, obliki i slikah sem spoznal prvi del Dalmatinove biblije. Na nekaterih mestih je knjiga pomanjkljiva in ima onde papir vložen, morda je hotel lastnik zgubljenega liste prepisati — vendar ima biblija še veliko veljavo i vrednost.

Dalmatin Jurij je bil protestantovsk predikant na Kranjskem, rojen v Krškem, v jezikoznanji jako učen mož i je „aus dem Brunnenquellen der Originalsprachen“ prestavil vse sveto pismo prvič v slov. jezik.

Naslov se glasi: Biblia, tu je vse svetu Pismu, Stariga inu Noviga testamenta slovenska tolmažena skusi JURIA Dalmatina. Bibel, das ist, die ganze heilige Schrift windisch. Gedruckt in der Churfürstlich sächsischen Stadt Wittenberg, durch Hans kraffts Erben, Anno MDLXXXIII. Obsegala je dva zvezka, prvi sega do „visoke pejsni“ (inkluzivno), drugi začinja pa s preroki. Ta, prva slovenska biblija, ki se je v Wittenbergu pod Dalmatinovim i Bohoričevim nadzorstvom od 28. maja 1583. do novega leta 1584. tiskala, in okoli 8000 gld. veljala, je gotovo zelo zanimiv ostanek iz protestantovske dobe slov. slovstva. Tudi se je še v mnogih iztisih ohranila, akoravno so jo ob času antireformacije katoličani vničevali i žgali; katoliški duhovni, ki niso imeli družega sv. pisma, so smeli s škofovim dovoljenjem tudi to biblijo rabiti. Posebno zanimiva je knjiga gledé jezika, v katerem je Dalmatin Trubarja daleč presegel. Zatoraj moramo skrbeti, da se taki književni ostanki našega slovstva shranijo i obvarujejo. V cerkljanskih hribih sta bila nekedaj oba zvezka, enega smo našli, drugi pa morda tiči v kaki gorski bajti. Slišal sem, da ga ima nek krojač blizo Melec. Dobro bi bilo, da bi rodoljubi pozvedeli še po tem (drugem) delu, ga kmetskim rokam oteli i v kako knjižnico poslali, kder bi bil na boljšem mestu.

Sedaj imamo na Goriškem dve Dalmatinovi bibliji, eno je darovala ajdovska čitalnica gimnazijalni knjižnici, cerkljansko dobi pa semeniška knjižnica v Gorici.

Malokrat se čita v časnikih o naši tili dolinici — zatorej hočem tukaj njene znamenitosti i novosti zapisati. Narrabo mirabilia tua! V Stopniku ob Idrijci pod Šebreljami je baje bogata zaloga znanega stopniškega marmorja. Ta zares krasni natorni mozaik je, kakor sem slišal, unicum v Evropi. Marmor je lepo i mnogobarvast, ima v sebi pet poluzlahtnih kamenov (Halbedelsteine), v dnu pa je temnozeleni serpentin kot vezalna snov. Ako se bode dal kamen obdelavati i likati, pride v kupčijo i podvzetniki, ki so marmorjevo zalogo prevzeli, si bodo po tem takem iz naših gor lepe novce skovali! Škoda, da nam morajo naše zaklade tuje odkriti ino vzdigniti! No vkljub temu voščimo podvzetnikom srečo, ker bodo pusto Trebuško grapo vsaj z obrtnijo i trgovino oživeli.

Ravno tako hranijo mejni griči okoli Cerknega razne rude, v griči Škofije imenovanem so pred 3—4 leti kopali baker — a podvzetniki so falirali, iz katerih vzrokov — ne vem. Pod Labnjami v nekem drugem griči so bajé tudi kopali srebro(?), kar spričuje še sedaj stoječa jama, v kateri zopet kopljejo i rudo iščejo. Ako je ruda v teh rudnikih bogata, kar bi se moralo pa znanstveno preiskati, bi gotovo cerkljanska dolina oživela i cvetoča obrtnija bi gotovo toliko mladih ljudij doma zadržavala, da jim ne bo treba več po Štajarskem, Koroškem in Ogrskem kruha iskati.

Cesta iz Cerknega v Idrijo je bajé sprejeta med skladovne ceste i prihodnjo spomlad se bo začela delati. Ta cesta bo za cerkljanski okraj prevažna i zeló koristna, ker bode vezala Cirknemu najbliže mestice. Takó bode nekđaj tako zaprta i zanemarjena cerkljanska dolina na vse štiri strani odprta i dobro speljane ceste bodo pospeševale gmoten napredek. Prijazno belo Cerkno! Kako bodeš ponosno, ko se bo v tvojih gorah srebro i druga ruda kopala, ko bo krasno barvan stopniški marmor po svetu slovel! Ob zeleni Idrijci bo žvižgal uren hlapón, daleč prišli turist bo začudeno gledal lepe v blagostanji živeče kraje, cveteče fabrike i rokodelnice, živahno kupčijo i promet — a to so le prazne domišljije mladega Cerkljana!

Iz Rio de Janeiro, 21. sept. 1875.)* — (Pismo o. Serafina Madona do svojega brata.) — „Mudim se tukej le malo dni in ker imam veliko opraviti, Ti zamorem le malo pisati. Kot misijonski vodja imam svoje središče globoko v obširnem gojzdu. Z Božjo pomočjo pod obrambo preblazene Marije Device, naše Gospe, in s podpóro Brazilske vlade doseglo se je toliko, da se nadejamo postaviti tukej v kratkem veliko faro, cesarska vlada pa namerava zidati tukaj prostorno in lepo cerkev, 80 čevljev široko in 150 dólgo. Okolica je prav prijetna, lepa in zdrava, in zemlja rodovitna. Sedaj imamo sicer majhno, pa lepo kapelo, pri kateri imam vsako nedeljo in praznik službo božjo, kakor je pri nas na Slov. Goriškem v navadi: kersanski nauk, šolo, poduk v delu itd.

Še nam ostajajo drugi grozovitni divjaki; naša ljuba Gospa nam bo pomagala tudi le-te pridobiti. Dvakrat že me je Bog rešil iz njih rok. Njih veliko sto sem krstil, spovedal, poročil, delu privadil, itd. Pozdravim Te, vse prijatelje in znance in ostanem v naglici Tvoj brat.“

Ogled.

Avstrija. Iz državnega zbora je važna novica, da so se Poljaki in državno-pravna stranka združili in c. kr. ministerstvu oddali posebno interpelacijo. V nji vprašajo, ali ima vlada voljo take postave zbornici predložiti, po kterih se bo poseb-

*) Ker bo znance in prijatelje oč. Serafina Madona, iz reda č. oo. kapucinarjev, zanimalo, kaj zvedeti o njem, po kojem že leto in dan tje in sém poprašujejo, podamo jim tukej odlomek iz pisma do njegovega brata v. č. g. fajmoštra v Šempasnu. — Iz odlomka bodo bralci nekoliko razumeli položaj in delo misijonarjev v Braziliji, kojih vodja je o. Serafin.

Ako želi kteri njegovih prijateljev mu pisati, je njegov napis: Fr. Seraphin Madon, missionario apost. Capuc. nel Borgo (Aldeamento) Indiano in Philadelphia do Mucury. Brazil. — Ur.

no mala obrtnost in kupčija povzdignila. Vlada še ni odgovorila. Med podpisni je tudi tukajšni poslanec prof. Valussi, od tako zvanih „mladih“ ni ne enega.

Grocholsky, ki je imenovano interpelacijo s grofom Hohenwartom prvi podpisal, šel je domov in v Lvovu so mu univerzitetni slušatelji in meščani napravili sijajno bakljado, pri kateri priliki je povdarjal, da hoče po nastopljeni poti stanovito hoditi. — Govori se za gotovo, da postane Potocki cesarjev namestnik v Galiciji.

V ogrskem državnem zboru je na dnevnem redu obravnava proračuna za l. 1876. Protivladna stranka raste od dne do dne. Ni sicer misliti, da bi se ministrom želja ne spolnila, to je, da bi zbornica proračuna ne sprejela, vendar se vedno bolj odkrivajo rane in povdarjajo zdravila, s kojimi se morejo zaceliti.

Zunanje države. „Pro nihilo“ — za nič je naslov knjžici, ki je prišla pred kratkem v Cirihi na svetlo in obsega predpoved pravde Arnimove. Knjiga dokazuje, da knez Bismark je grofa Arnima za nič pripravil ob službo in da je pravda izvirala le iz hudega črtenja. Bismark se je bal, da ga grof Arnim misli spodriniti, da bi prišel na njegovo mesto, zato se je hotel nevarnega tekmeča na vsak način znebiti.

Bavarski kralj noče sprejeti papeževga poslanca in mu je odgovoril, naj odda svoja pisma državnemu ministru Pfretschner-u. — Francoska zbornica še obravnava volilno postavu. — Iz Španjskega se poročajo nekatere manjše zmage Karlistov. — Iz jugoslovanskega bojišča je došlo te dni prav veselo naznanilo, da so vstajniki sijajno zmagali. Najprej so bili vstajniki pod poveljstvom Trifke premagani, poveljnik, njegov oče in več vstašev je padlo. Za to zgubo so se kmalo odškodovali. 11. novembra je bil osodepolen dan za Turke. L. Ločica je bil poveljnik čete, ki je napadla pri Muratovcu združeno turško vojsko okolo 5000 mož, ki je šla trdnjavo Goransko preživeti. Vstajnikov je bilo okolo 4000. Bitka je trajala do 12. nov., ta dan pa so Turki popolnoma v neredu v Gačko bežali. Vstajniki so zaplenili ves živež, ki je bil za Goransko in Niksič namenjen, 300 pušk in 50 šotorov. Turki so zgubili 1300 mož, mrtvih in ranjenih in vstaši so v tabor seboj vzeli 500 turških glav. Zarad te slavne zmage je navdušenost med vstaši nepopisljiva. 13. so bile zopet manjši bitke in Turki so bili zopet tepeni.

Razne vesti.

— Na Slapu je pretečeno saboto se vrgel v Idrijo nek 70 leten mož iz Čepovana.

Revež je še prvi čas občutil, da je voda premrzla za kopanje, ter se prijel za vrbovo vejo, dokler ga niso potegnili na suho. Njegovo obupanje je naj več zakrivilo zamikerno življenje; pa upanje je, da spozna svojo nespamet, ter sveto leto porabi v svoj prid.

— Iz Trsta se nam poroča, da je politično društvo „Edinost“ pri zadnjem občnem zboru sklenilo izvoliti poseben odsek treh udov,

ki se bo dogovarjal z goriškimi rodoljubi zastran porazumljenja. To z veliko zadovoljnostjo objavimo, trdno se nadejaje, da bodo dogovori tako se zvršili, da nastane na vsem Primorskem ena velika narodna družba vseh primorskih Slovencev, ki bo krepko delala vse za vero in domovino!

— *Nesreča na Franc-Jožefovi železnici*, ktera ni ravno v naj boljšem imenu, zgodila se je 4. nov. ob eni uri in 15 minut po noči. Z Dunaja proti Eger-ju odhajajoč vlak imel je 128 popotnikov brez objekta na mašini in pri pošti. Ravno je prišel vlak do tako imenovanega Stegersbacherskega mosta, ki je 11 metrov visok. Vsi popotniki so večji del spali, ko je strašen ropot in vdarec zbudil. Vlak se je prebrnil čez jez, mašina in 13 voz čez most v prepad, le trije vozovi, ker so se verige potrgale, ostali so na poti. Strašen jok in stok je nastal. Kar jih je bilo na mašini in na prvem vozu ravno tako pri pošti in še veliko drugih ljudi, je bilo pokopanih pod podrtijo razbitih vozov. Ker je bila temna noč, ne ve se prav, kaj je vzrok strašne nesreče. Nekteri trdijo, da je hudobna roka žeblje in drugo železje odstranila, drugi pa menijo, da je nemarnost delalcev kriva, ki so nezgotovljeno delo pustili in nesrečo provzročili. Preiskava bo istino spravila na beli dan.

Pogreb vseh, ki so po tej nesreči življenje izgubili, bil je 7. popoldne in velika množica ljudstva iz okolice in od drugod prišlih se je vdeležila. Mrtvih je vseh 9, močno ranjenih deset, manj poškodovanih pa veliko.

— *Duhovnom primerna pa potrebna knjiga.* V zadnjem listu je dopisnik „od levega brega Soče“ med drugim omenil, da duhovščini dostikrat manjka dobrega „okusa“ in da je želeli, da bi se temu na kak način pomagalo. Že nekaj časa prebiram knjigo, ki nosi naslov: „Die Kunst im Dienste der Kirche. Ein Handbuch für Freunde der kirchlichen Kunst von G. Jakob, Landshut 1870, zweite umgearbeitete Auflage. Verlag der Jos. Thomann'schen Buchhandlung.“

Ta knjiga je tako izvrstno pisano, da zamore iz nje vsakdo pridobiti si najpotrebnejših znanosti, kar se tiče cerkvene umetnosti. Vrh tega ima še dvajset litografiranih listov z raznimi podobami, ki so v tekstu dobro popisane.

Knjiga je razdeljena v tri poglavja. Prvi obsega: 1. stavbeni načrt, 2. stavbeni slog (styl) a. starokrščanski, b. romanski, c. gotiški in d. tako imenovani renesanski slog; 3. stavbena izdeljava. Drugi obsega cerkveno skulpturo in slikarstvo 1. podlaga (razne podobe), 2. cerkvena skulptura a. zgodovinski pregled, b. razna skulpturna dela v presbiteriji, v cerkvi in zunaj cerkve. c. praktične opazke. 3. Cerkveno slikarstvo a. zgodovinski pregled, b. posamezne vrste slikarij, c. praktične opazke.

Tretji oddelek govori o cerkveni poeziji in muziki: 1. stališče cerkveni poeziji, določila o cerkveni muziki. 2. Zgodovinski pregled razvijanja cerkvene poezije in muzike in sicer a. cerkvena poezija, b. cerkvena muzika. 3. Praktični navodi.

Razun družega silno mikavnega, podučljivega in koristnega gradiva v imenovani knjigi omenjamo samo ugovorov proti cerkveni muziki, katerih našteje 15. Tu je tako jasno dokazano: prvič kako obotni so vsi taki ugovori in izgovori, drugič pa tudi kako se da

pomagati. Ta zadnji oddelek še enkrat prav gorko priporočimo. Preobširno bi bilo o vsaki reči le kaj malega povedati — spisati bi trebalo celo knjžico — reči pa se sme, da je pisatelj Jakob s to knjigo močno vstregel ukazeljni duhovščini, kajti tvarino je razdelil, kakor umetnost tirja, poleg tega pa je zgodovino tako dobro vpletel, da bralec meni, da je poleg kristjanov, ki v kalakombah opravljajo službo božjo, ki zidajo prve bazilike, ki stavijo prelepe gotiške božje krame. Kdor bi pa želel še kaj več o cerkveni umetnosti brati, ima naštetih toliko virov, da zamore svojo željo popolnoma spolniti.

Knjiga stane vezana v pol usnje z marmornatim obrezkom na dom nekaj soldov čez štir goldinarje; ako jo kedo želi kupiti, naj se pismeno ali ustmeno do našega uredništva obrne. Žal mu ne bo.

Domače stvari.

(Zadnje štev. „Glas-a“) je slavna policija obdržala, zarad tega p. n. naročniki številke dobili niso. Policiji so bili vseč trije članki: Vvodni članek „dvojna mera“, kos „ogleda“ in krajši sostavek „Poljaki“. Enake članke so prinesli nekonfiscirani listi na Dunaji: Vaterland, Reform, v Pragi: Politik, v Gorici: Eco.

(Spomembe učiteljev) — G. Jož. Hrovatin iz Gorjanskega v Nabrežin. — G. Jak. Jelšček iz Brestovice v Gorjansko. — G. Andr. Starc iz Mavhinj v Št. Polaj. — G. Ivan Sluga iz Avberja v Brestovico. — G. Fr. Zakrajšek z Nabrežine v Mavhinje. — G. Matija Leban je postal 2. učitelj v Sežani. — G. Jož. Trampuž je potrjen v Kostanjevici. — G. Blaž Sedevčič iz Žabelj pride v Šempas. — G. Oton Dic iz Bilj v Žablje. — G. Jernej Rajar iz Lokavca v Bilje. — G. Anton Cargo iz Altur v Istri v Lokavec. — G. Matevž Lapanja z Barke v Medano.

V Komnu se je vstanovilo mesto učiteljice, ki je tukaj zelo potrebna, ker dvema učiteljema je preobilno otrok. —

Gospodična Zupančič je imenovana učiteljica trorazredne mešane šole v Bovcu.

(Nemške pvidige.) — Prvi teden adventa t. j. od 1—8. dec. bodo, kakor je bilo že naznanjeno, v farni cerkvi sv. Ignacija, duhovne vaje, ktere bota vodila toliko priljubljena častita misjonarja P. Tomazetič v slovenskem in furlanskem jeziku, P. Kos pa ravno tiste dni ob 11. uri v nemškem jeziku. To naznanjamo vže danes, da se o pravem času med meščani zvé, da bo tudi za tiste zmed njih, ki govore in umejo le nemški, ali hočejo nemške govore poslušati, prav dobro preskrbljeno s primernimi govori, za ktere je porok ime misjonarjevo.

(Za hercegovinske vdove in sirote) darujejo: S. Prvačine A. Z. 1 gl. — A. G. 1 gl. — Z. Rihenberg zupnik-dekan A. Brezavšček 2 gl. — S. Gregorčič 2 gl. — V cerkvi nabrana milovščina 29 gl. 13 sl. — Fara Šmarje 82 gl. 56 sl.

— Iz Cerovega: Vikar Štef. Marinič 3 gl. — Ant. Prinčič 1 gl. — Jož. Brigontič 1 gl. — Marija Lorinon 1 gl. — Martin Klinec 50 sl. V cerkvi nabranih 11 gl. 70 sl. — Iz Št. Viške gore G. Tomaž Rutar f. 1 - N. Feltrin f. 1 - J. Laharner s. 60 - T. Božič s. 60 - J. Klemenčič s. 70 - J. Feltrin s. 50 - Katra Feltrin s. 50 - M. Pirih s. 40 - M. Grahelj s. 40 - Ant. Pervanje s. 50 - A. Pirih s. 40 - A. Pervanje

s. 40 - J. Velikonja s. 40 - J. Pirih s. 50 - F. Vogrič s. 40 - M. Vogrič s. 50 - J. Ozebek s. 30 - Neža Makuc s. 30 - J. Laharner s. 30 - M. Makuc s. 30 - M. Ozebek s. 30 - T. Pirih s. 30 - J. Makuc s. 30 - A. Lipušček s. 30 - M. Pervanje s. 30 - J. Lahajner s. 30 - F. Laharner s. 25 - M. Božič s. 24 - J. Laharner - F. Lapanja - Jera Lapanja - P. Trušnovic - Marija Crv - J. Lapanja - A. Pirih - J. Pirih - Marjana Trušnovic - M. Leban - Vid Erjavec - Št. Laharner - Terezija Kofol - F. Ozebek - J. Ozebek - J. Crv - M. Kobal - M. Lukman - J. Lukman - Marija Strukelj - Marija Fratnik - Marija Feltrin - M. Feltrin - Marjana Pirih - J. Leban - J. Krivec - M. Vogrič - Marija Lapanja - M. Čufar - J. Seljak - Marija Pirih - F. Jeklin - J. Kobal - J. Kobal - J. Čufar - M. Fratnik - J. Pirih - F. Lipušček - M. Lipušček - M. Crv - J. Vogrič - J. Logar - M. Biček - M. Crv - J. Crv - J. Makuc - L. Božič vsak po 20 sold. T. Pirih s. 15 - J. Gruden s. 16 - B. Erjavec s. 14 - Urša Šuligoj s. 11 - J. Feltrin s. 12 - Apolonija Kuštrin s. 15 - B. Feltrin s. 13 - J. Lapanja - Jera Pirih - Marjana Pahmin - A. Lukman - M. Crv - Marjana Pirih - A. Kobal - M. Makuc - J. Reje - J. Božič - M. Petruša - A. Lapanja - Lucija Respet - Neža Kobal - Marija Jakulin - Urša Lipušček - Terezija Feltrin - Marija Laharner - B. Feltrin - Marijana Seljak - Neža Erjavec - J. Pirih - J. Štraus - J. Biček - F. Makuc - J. Velikonja - J. Čufar - M. Božič - J. Makuc - F. Kuštrin - J. Grahelj - J. Kuštrin - A. Krivec - J. Krivec - T. Kumar - Ana Lipušček - T. Kikelj - M. Crv - Marijana Crv vsak po 10 soldov. - Drugi 40 s. - Skup 27 gl. 30 s.

Dosedaj nabrane darove 270 gl. smo odposlali po pošti v Zagreb g. F. Höpperger-u, kanoniku in predniku milosrdnih sester, ki je po „Danici“ nabrane darove oddal generalu Mollinary-u, ki po očetovo skrbi za pribegle hercegovince in jim tudi od avstrijske vlade dodeljeno podporo deli. Kadar dobimo odgovor, ga pričemo v izvirniku. — Došel je ravnokar pa za danes prepozno. — Ur.

(Krasno darilo.) Kakor je znano, obhajal je meseca oktobra solnograški knezo-nadškof kardinal Tarnoczy petindvajsetletnico svojega višega pastirovanja. Škofje njegove provincije so mu prišli osebno srečo voščit, ob enem pa prinesli krasno darilo-kelih v znamenje visokega spoštovanja in čiščenja. „Der Kirchenschmuck“, ki izhaja v Gradcu, prinesel je v svoji zadnji številki 11. podobo in popis krasnega dela. Narisal je kelih v tako imenovanem renesanskem slogu direktor Avgust Ortwein, izdelal pa ga je Janez Hahn v Gradcu. Kelih je 31 in pol centim. (11" 11") visok, iz srebra, bogato pozlačen in s pravimi kamni okinčan. Na podnožji so štirji angelji, ki držijo v vsaki roki 1 grb škofov darovateljev. Na okrog pa je napis: „Eminentissimo an'te quinque lustra electo Card. Metrop. Maximiliano Jos. de Tarnoczy calicem offer. calicem salutis imprecantur Principes Episcopi suffraganei: Benedictus Tridentinus, Vincentius Brixinensis, Valentinus Gurcensis, Jacobus Maxim. Lavantinus, Joannes Bapt. Secoviensis, — Episcopi Auxiliares: Joannes Nep. Amberg, Joannes della Bona

Die XXIV. Octobris MDCCCLXXV.

(Cesar dobrotnik.) V pretečenem letu je

daroval cesar iz lastnega premoženja za navadne stalne potrebe 834.000, za zidanje in popraviljanje cerkev, šol, javnih zavodov 212.000, za povzdigo umetnosti in učenosti 143.000 gl. Vsega skup tedaj 1,572.000 gl.

(Kardinal knezo-nadškof Solnograški Tarnoczy, ki je bil kmalo po slovesnosti petindvajsetletnice od mrtuda zadet, je toliko ozdravil, da je že nekaj časa zunaj postelje biti zamogel. Zdravnika, ki sta vedno pri njem, izdajata vsaki dan sporočila, iz katerih se kaže upanje, da kardinal kolikor toliko še ozdravi.

Umrlí od 28. okt. do 10. novembra.

Judita Kauz 10 m. osepnice. — Peter Zitoni 9. m. croup. — Bernard Deganut 35 l. vrat. bol. — Jurij Vovk 39 l. plućnica. — Jožef Lipovšek 10 m. božjast. — Marija Cernic 4 l. angina. — Jožef Podberšič 82. l. starost. — Jožef Viola 58 l. oslabiljenje močgan. — Tereza Godina 72 l. za rakom. — Andrej Pavletič 3. l. angina. — France Pušič 8 dni, božjast. — Klementina Boštjančič 1 m. božjast. — Ana Mark 65 l. jetika. — Karolina Prinčič 80 l. starost. — Maria Grauner 2 l. 6. m. vodenica. — Jožef Cernic 4 l. angina.

Poslano. *)

Razglasilo se je po porednih osebah, da sem jez faliral in presipal vse svoje premoženje na ime svoje žene in svojega sina.

Ker je to obrekovanje škodljivo moji česti in mojemu blagru, sem primorana, imenovati tukaj javno vse one, ki so to vest razširili, grde lažnjivce in obrekovalce in povabljam ob enem vse tiste, ki bi imeli kaj tirjati pri meni, naj se oglasijo pri h. c. k. notarju, d.r. Dellabonu v Gorici, pri katerem sem v ta naučen depositiral zadostno vrednost in pri tam gospodu bo vsakdo, za vsakih 100 gold. opravičene tirjatve dobil 110 gold. — Tisti pa, ki prinese in pokaže prav istemu gospodu kako moje dolžno pismo, dobi 500 gold. v dar in prav toliko dobi vsak tisti, ki dokaže, da sem jez prepisal svoje premoženje na ime svojega sina ali svoje žene.

Sagrado 10 novembra 1875.

France Pauletich mp.
mlinar in posestnik.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko ne za zadržaj.

Duhovnom na znanje.

Vsi obrazci za krstne, poročilne in knjige za mrtve, krstni, poročni, in listi za oklice, za cerkvene račune, spovedni in obhajilni listki in vse kar sem spada, dobiva se v latinskem, slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku po **POSEBNO ZNIŽANI CENI** v uradni knezo-nadškofjskega ordinarijata v Gorici.

OZNANILO.

Vodstvo goriške zastavljavnice, ustanovljene po grofu Jožefu Thurn-u, naznanja, da se bodo prodajale na javni dražbi dne 9. decem. 1875 in po tem iste še ne rešene zastave, ki so bile II. četrt leta 1874 (to je: mesca julija, avg. in septembra 1874) zastavljene.

V Gorici dne 10. nov. 1875.

Vodja:

I. Kumar.

NB. Častita duhovščina se prosi, da bi blagovolila ljudstvu v cerkvi objaviti to dražbo.

V pojasnenje

bralcem navajamo nekatero glasovo o pravem

Wilhelmovem

protiartritičnem protirevmatičnem

kri čistujočem čaju.

Tu so:

Dr. Rust je rekel v javni skupščini o njem: Wilhelmov kričistujoči čaj zasluži ime narodnega zdravila, ker daja na tisuče spričeval o dobrem vspehu pri revmatičnih in gihtičnih boleznih. — Ta čaj je zdravilo, po katerem bogati ravno tako kakor revni rad seže, in gotove pomoči pričakuje, zdravilo, koje najvelavniši zdravniki iz prepričanja priporočajo. — Dr. Röder je pisal v „Medicinisches Wochenschrift“ (1871): „Wilhelmov kričistujoči čaj je po medicinskih pravilih prav dobro narejena zmes takih rastlin, ki imajo specifičen vpliv na kožne bolezni, kadar se vsled razdražene ali odstranjene harmonije med elektriciteto zraka in kože bolečine čutijo, ki so dostikrat nestpljive.“ — Dvorni svetnik in profesor Oppolzer je rekel v bolnišnici pri postelji gihtnega: Wilhelmov kričistujoči čaj zasluži več pozornosti, kajti veliko bolnikov, kojim sem na zahtevanje rabo čaja dovolil, se je o vspehu močno hvalilo.“

Svarimo pred ponarejanjem in sleparijo;

Pravi Wilhelmov antiartritični anti-revmatični čaj za čiščenje krvi se dobiva le iz prve mednarodne fabrikacije Wilhelmovega antiartritičnega anti-revmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchen pri Dunaji ali v mojih po časnikih navedenih zalogah.

Zavitek, v 8 obrokov razdeljen, po predpisu zdravnika pripravljen, s podukom v različnih jezicah 1 gl., posebej za kolek in zavoj 10 kr.

Na ugodnost p. n. občinstva se pravi Wilhelmov antiartritični anti-revmatični čaj dobiva v Gorici pri A. Franzoni-u lekarju, v Korminu pri Hermes Codolini-u v Trstu pri Jakob Saravalla-i.